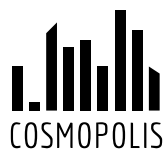

LINDSAY JAYNE ASHFORDOVÁ

PIERKO NA VODE

SILNÝ POVOJNOVÝ PRÍBEH O TOM,
ŽE NÁDEJ NA LEPŠÍ ŽIVOT NIKDY NEZOMIERA

**PIERKO
NA
VODE**

LINDSAY JAYNE ASHFORDOVÁ

LINDSAY JAYNE ASHFORDOVÁ

PIERKO NA VODE

Vydala GRADA Slovakia s.r.o., pod značkou Cosmopolis
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 198. publikáciu

Z anglického originálu *A Feather On The Water*, vydaného vydavateľstvom
Lake Union Publishing, Seattle, v roku 2022, preložila do slovenčiny Anna Chelemendiková.

Jazyková redakcia Anetta Letková
Grafická úprava a sazba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Natália Kuľková

Vydanie 1., 2023
Počet strán 320
Tlač FINIDR, s.r.o.

Copyright © Lindsay Jayne Ashford, 2022
Cover design © Faceout Studio, Tim Green
Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2023
Translation © Anna Chelemendiková, 2023

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

*Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy
nesmie byť reprodukována a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.
Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané.*

ISBN 978-80-8090-619-1 (ePub)
ISBN 978-80-8090-618-4 (pdf)
ISBN 978-80-8090-617-7 (print)

Venujem mojej mame

30. júl 1932 – 19. november 2021

PRVÁ ČASŤ

Kapitola 1

Williamsburg, Brooklyn jún 1945

Martha sa len v pančuchách, bez topánok, vkradla na chodbu a chvíľu tam stála a načúvala. Chrápanie malo rovnomerný rytmus, ako keď sa vlny rozbíjajú o kamienky na brehu. Pokiaľ on spí, ona je v bezpečí. Čo najtichšie zavrela dvere, po špičkách prešla po popraskanom linoleu a zišla po schodoch, tlačiac si kufor k telu, aby sa neobtnel o zábradlie. Až keď sa dostala ku vchodovým dverám, obula si topánky.

Lipy na ulici South First Street boli v plnom kvete, ich medovú vôňu však prebýjal zápach odpadkov, keď prechádzala uličkou, ktorá viedla popri obchode s potravinami. Pred ňou, na rohu bulváru Wythe Avenue, robil mladý muž v nohaviciach offknaných farbou zhyby na tyči z lešenia. Keď prechádzala okolo neho, zapískal na ňu. Zaborila si bradu do goliera blúzky a vyhla sa mu.

Zamierila dolu kopcom k vítanému čiernemu tieňu cukrovaru Domino. Zastavila sa, aby sa vydýchala, a vtiahla sladký vzduch ochutený dymom z továrenského komína. Z miesta, kde stála, videla na East River. Voda pod jasnou modrou oblohou mala dymovomodrú farbu. Plavili sa po nej veľké riečne lode a motorové člny. A na druhej strane sa v rannom slnku týčili veľkolepé veže Manhattanu.

Bolo príliš skoro na to, aby nasadla na linku metra do Queensu. Odložila si kufor vedľa nízkeho múru na brehu rieky. Bolo to dobré miesto na zabitie času. Nikdy by mu nenapadlo prísť ju hľadať sem. Siahla do kabelky, vytiahla výstrižok z novín a rozložila ho. Na prvých

pár odsekoch bola škvrna od toho, ako hodil prázdnu fľašu whisky Jack Daniel's do kuchyne a kvapky z rozbitých zvyškov postriekali titulnú stránku novín.

Narovnala útržok papiera a položila si ho na koleno. VOJNA ZANECHALA V EURÓPE 4 MILIÓNY LUDÍ BEZ DOMOVA. Pod titulkom bola fotografia ženy s prázdnyim pohľadom, ktorá stála pred provizórnym prístreškom, v náručí mala bábätko a spod sukni jej vykúkalo vystrašené dieťa. Bolo nemožné pozeráť sa na tie tváre bez toho, aby sa jej niečo stiahlo pod rebrami – akoby jej nejaká neviditeľná niť sťahovala srdce. Prečítala si ten inzerát toľkokrát, že by ho takmer dokázala odrecitovať so zatvorenými očami. A na konci bola výzva na nábor: niekoľko krátkych viet, ktoré jej rozvírili myšlienky. „Musia byť schopní vycestovať v krátkom čase. Bez záväzkov.“

Pohovor bol ľahší, než očakávala. Najprv sa cítila hlúpo, keď sa jej opýtali, či ovláda nejaké cudzie jazyky. Prečo jej neprišlo na um, že to budú chcieť? Zamrmlala niečo o tom, že trochu ovláda louisianskú francúzsku kreolčinu vďaka svojej babičke z New Orleansu. Uľavilo sa jej, keď len prikývli a prešli k tomu, čo ich zrejme zaujímalo oveľa viac: k skutočnosti, že riadila sekciu distribúcie potravín v Henry Street Settlement na Lower East Side. *Riadila*. Až kým sa Arnie nevrátil z vojny a neurobil tomu koniec. Našťastie sa jej nespýtali na dôvod, prečo sa vzdala dobrovoľníckej práce. Ani sa neopýtali, prečo sa ako vydatá žena uchádza o prácu v zahraničí. Na jej počudovanie jej ponúkli miesto asistentky riaditeľa v tábore v južnom Nemecku.

V inej priehradke kabelky, ukryté v prázdnom obale od púdry, mala dve červené nášivky, ktoré jej odovzdali na konci pohovoru. Prehrabávala sa v taške, kým jej prsty nenašli chladný kovový okraj obalu. Otvorila ho a vybrala nášivky. Na každej z nich boli bielym písmom vyšité písmená UNRRA: United Nations Relief and Rehabilitation Administration (Správa Spojených národov pre hospodársku pomoc a obnovu). Dostala pokyn, aby si ich našila na uniformu, ktorú dostane po príchode do Európy: na pokrývku hlavy a na hornú časť ľavého rukáva saka.

Keď ich zastrčila späť do priehradky, všimla si svoj odraz v zrkadle. V jasnom slnečnom svetle vyzerala jej pleť bledšia ako zvyčajne. Už niekoľko mesiacov sa jej nedarilo zohnať púder na tvár, ale v posledných dňoch sa opäť objavil v obchode Walgreen's. Bol dostať iba jeden odtieň – a ona ho naniesla až príliš štedro, aby si zakryla jazvu na ľavom líci. Jej rúž sa volal Čajová ruža – nechcela si v prvý deň dávať nič príliš krikľavé. Jediným ďalším líčením bol náznak maskary na jej horných mihalniciach.

Arnie jej raz povedal, že farba jej očí mu pripomína čokoládové bonbóny Hershey Kisses. Zaklapla pudrenku a snažila sa na to nespomínať. Už o niekoľko hodín bude od neho ďaleko. Pri pomyslení na let cez Atlantik jej zovrelo žalúdok. Nikdy nesedela v lietadle. Nikdy necestovala mimo USA. Najdlhšia cesta, akú kedy absolvovala, bola vlakom z Mobile do New Yorku v lete 1932. Vtedy bola iným človekom. Mala devätnásť rokov a hlavu plnú fantázií o novom živote, ktorý jej Arnie sľúbil.

Upierala pohľad na loď s uhlím, ktorá sa plavila okolo nej, a počítala sekundy, kým vpláva pod Williamsburský most. Bezmyšlienkovité cvičenie, aby zastavila obrazy, ktoré sa v jej hlave bili o miesto: jeho oči, ako mohli vyzerieť, ako vyzerali kedysi; jeho ruky hladiace jej pokožku v dňoch, keď mu mohla dovoliť, aby sa jej dotýkal bez toho, aby jej telo ovládlo napätie pri pomyslení na to, čo by mohlo nasledovať; jej tvár v zrkadle, keď si počas svadobnej noci dávala dole šperky, žmurkajúca na svoj odraz – taká nadšená, taká odhodlaná, taká beznádejne naivná.

Prinútila sa počkať, kým cez most neprejdú tri vlaky. Potom sa postavila a zdvihla kufor. Zovrela prsty okolo jeho rúčok a povedala si, že prekonanie tisícov kilometrov otvoreného oceánu nemôže byť horšie ako strach, ktorý zanecháva za sebou.

*

Newhaven, Anglicko

O dva dni neskôr

Kitty v spánku počula more. Vzdialené špliechanie vln o drevené mólo. Ten zvuk v nej vyvolal sen o jej starej škole v Rakúsku. Bola na školskom dvore, skákala cez švihadlo, ktoré plieskalo o zem, a pritom si spievala rýmovačku. „*Schifflein, Schifflein, fahr nach Holland. Die Wellen schlugen hoch, hoch...*“ Loďka, loďka, plávaj do Holandska. Vlny bili vysoko, vysoko...

Keď otvorila oči, chvíľu jej trvalo, kým sa zorientovala, kde je. Vo vlakovom kupé bolo prítmie, záves sa pohyboval v prievane z otvoreného okna. Prečo zastavili? Pomaly sa pohla, aby nevyrušila driemajúce telo vedľa seba, nadvihla kúsok látky prežratej molami a nazrela cez zaprášené sklo.

Východ slnka sfarbil oblohu doružova. Pred sebou uvidela roh budovy a prvé štyri písmená nápisu *NEWH*. Museli byť teda takmer na mieste: čakali na nejaký signál, ktorý umožní vlaku vjazd do stanice. Napravo od nej boli kovové zábradlia, za ktorými zbadala odlesk vody. Natiahla krk a uvidela, že sa nachádzajú pri ústí rieky, ktorá sa spájala s otvoreným morom. Slabý vietor premenil vodnú hladinu na húd strieborných vlniek. Stožiare rybárskych lodí sa kývali sem a tam.

Zahliadla trup veľkej lode, ktorá pomaly smerovala do prístavu. Bola to jej loď? Aj z diaľky vyzerala stará, otlčená. Lenže takto vyzeralo všetko, čo prešlo vojnou: budovy, mosty, vozidlá. Aj ľudia. Pozrela sa na muža, ktorý sa krčil na sedadle oproti. Nad tvárou, ktorá vyzerala úzkostlivo, dokonca aj v spánku, mal šedivé rednúce vlasy. Zaželel jej dobrý večer s prízvukom, ktorý ho prezradil ako cudzinca, tak ako kedysi ten jej. Premýšľala, či rovnako ako ona prišiel do Anglicka, aby unikol pred vojnou. A kam sa asi vracia.

Obrátila pohľad späť k oknu a sledovala stúpajúce slnko, ktoré farbilo vodu dozlata. Pomyslela si, že more sa veľmi líši od obrazu, ktorý tak dlho nosila v hlave. Bola to spomienka na kovovomodré vlny bičované ľadovým decembrovým vetrom. Škriekajúce čajky. Plačúce deti.

Zápach hniјúcich rýb, keď kráčala po prístavnom mostíku a zvierala v rukách svoj malý kufor.

Bola vtedy príliš mladá na to, aby vedela, ako sa volá vodná plocha, cez ktorú prechádzala. Ako dvanásťročná vedela len to, že loď ju vezie do Anglicka. Na bezpečné miesto. *Bude sa ti tam páčiť.* Aj po rokoch v duchu počula hlas svojho otca. Naučil ju jednu jediná vetu v angličtine, ktorú si opakovala dookola, keď sa loď predierala cez rozbúrené vlny: „I'm hungry. Please, may I have some bread?“¹

Zavrela oči a snažila sa rozpamätať sa na tváre svojich rodičov. Medzi oblečením v jej kufri nebola zabalená žiadna fotografia, pretože keď jej mávali na rozlúčku, tak veľmi sa snažili predstierať, že sa nič zvláštne nedeje. *Už len chvíľočku a opäť budeme všetci spolu.* Prečo si dokázala vybaviť matkin hlas – tie slová na rozlúčku, zašepkané v nemčine –, ale nedokázala si spomenúť na farbu jej očí?

Vlak opäť ožil a obnovila sa vrava a pohyb ostatných cestujúcich v Kittinom kupé. Keď sa vlak priblížil k stanici, zbadala muža, ktorý držal v ruke kartónovú tabuľu s načmáranými písmenami *UNRRA*. Cítila, ako jej vyschlo v ústach. Naozaj sa to dialo. Naozaj tam *išla*. Tie načmárané čierne písmená znamenali útek z tejto krajiny, ktorá jej poskytla útočisko a zároveň ju držala v zajatí. Skôr než večer zapadne slnko, bude vo Francúzsku. A potom sa vydá na cestu do Nemecka.

Keď sa natiahla k polici na batožinu, aby si vzala tašku, spomenula si na slová, ktoré jej Fred zašepkal v tme divadla počas jej poslednej noci v Manchestri. Nechcel, aby odišla. Nešikovným spôsobom ju požiadal o ruku. A keď mu povedala, že nemôže pomýšľať na usadenie sa, kým nič nezistí o svojich rodičoch, zmlkol. Keď zhasli svetlá a divadelné predstavenie sa malo začať, povedal: „Prečo si to jednoducho nepriznáš? Si sirota, Kitty.“

Sirota. V angličtine to slovo znelo ešte osamelejšie ako v nemčine. Nechcel byť krutý – tým si bola istá. Povedal len to, k čomu by dospel

¹ Som hladná. Prosím, môžete mi dať chlieb?

každý logicky uvažujúci človek po prečítaní otrasných novinových správ a preštudovaní zoznamov, ktoré zverejnil Červený kríž. Zomreli milióny ľudí. Ako mohli byť jej rodičia ušetrení? A ak nejakým zázrakom zostali nažive, prečo od nich za päť rokov nedostala ani jeden jediný list?

*

Odkedy Martha vyrazila na cestu, sužovala ju žalúdočná nevoľnosť. Cesta bola taká vyčerpávajúca, ako sa obávala – dva dlhé lety prerušené medzipristátím v Novom Škótsku na doplnenie paliva. Vojenské lietadlo bolo také hlučné, že akákoľvek konverzácia počas letu bola nemožná. V skupinke UNRRA bolo päť mužov a ešte jedna žena, ale okrem povrchného predstavenia pred nástupom na palubu nemala šancu o nich nič zistiť. Muži vyzerali na štyridsiatnikov alebo starších – prekročili vekovú hranicu na to, aby boli naverbovaní do armády. Žena mala bližšie k Marthinmu veku. Keď ich predstavovali, neusmievala sa. A nevyzerala, že by ju tešilo, že sedí vedľa Marthy počas letu. Celú druhú polovicu cesty prespala.

Martha sa zahľadela na rozjasňujúcu sa oblohu. Leteli nad nádychanou perinou z oblakov. Po niekoľkých minútach sa v nej objavili diery. Teraz videla, že už neletia nad oceánom. Nebola si istá, či krajinu, na ktorú sa pozerá, je Anglicko.

Arnieho tvár zrazu prekryla zelenú škvrnu pod ňou. Napadlo jej, že ten istý výhľad videl aj on, pred vyše rokom, keď sa s armádou pripravoval na pristátie v deň D. Lenže do Francúzska sa ani nedopravil. Niekoľko dní po príchode do Anglicka sa dostal do problémov – zatkli ho za to, že zranil akéhosi muža v opileckej potýčke – a ešte pred začiatkom invázie do Francúzska ho prepustili z armády a poslali späť do New Yorku.

Martha premýšľala nad tým, čo urobí, keď si uvedomí, že odišla nadobro. Pozrela sa na svoje hodinky, ktoré stále ukazovali čas na východnom pobreží. Pravdepodobne spal. Na jeho nočnom stolíku zrejme spočívala prázdna fľaša. Žeby fajčil v posteli? Kolkokrát mu

už vyberala zapálenú cigaretu z prstov, keď bol mimo... Prudko sa nadýchla. Nemala by naňho myslieť. Nemala by sa trýzniť tým, čo sa pokúsila zmeniť – a nepodarilo sa jej to.

Lietadlo začalo klesať. Náhle zazrela kupolu Katedrály svätého Pavla, ktorá vyzerala ako ostrovček v mori rozpadajúcich sa rozbombardovaných domov. sotva si uvedomila, že pod ňou leží Londýn, keď sa pilot odklonil od mesta a pristál na niečom, čo pripomínalo pole.

Keď zastavili, žena na vedľajšom sedadle sa prebrala, zohla sa k zemi a začala sa prehrabovať vo svojej kabelke. Martha si všimla, ako z nej vybrala umelé zuby a vložila si ich do úst. *To by vysvetľovalo jej neochotu usmievať sa*, pomyslela si Martha. Nebol však čas zisťovať to. Z lietadla ich vyviedli rovno do vojenského nákladného auta.

Martha bola jediná zo skupiny, ktorá bola dosť drobná na to, aby sa zmestila na predné sedadlo medzi vodiča a jedného z mužov z UNRRA. Keď nákladné auto poskakovalo po dedinských cestách plných výmoľov, Martha sa neúspešne snažila zabrániť tomu, aby jej ľavé koleno narazilo do pravého stehna jej spolucestujúceho. Otočila sa, aby sa ospravedlnila, ale skôr než stihla otvoriť ústa, spýtal sa jej, odkiaľ je.

„Z Brooklynu,“ usmiala sa vľazne. Cítila sa trápne, že sedí tak blízko pri ňom, hoci bol dosť starý na to, aby bol jej otcom. „A odkiaľ pochádzate vy?“

„Z New Jersey.“ Oprel sa o palubnú dosku, keď nákladiak prechádzal zákrutou. „Viete, kam máte namierené?“ Mal rásny tón rotmajstra.

„Nie tak celkom. Niekam na juh Nemecka: do Bavorska.“ Išla do knižnice, aby si to vyhľadala – nebola si istá, či je to mesto alebo dedina. Niekoľko minút sedela a pozerala sa na mapu, kým si uvedomila, že je to celý región, ako americký štát s riekami, lesmi a horami.

Muž vedľa nej prikývol. „Pekné miesto – aspoň kedysi bývalo. Bol som tam v dvadsiatych rokoch. Dobré sa tam lyžuje.“ Slnečné lúče ožiarili biele strnisko na jeho čelusti. „Dúfam, že sa tam v zime na pár dní dostanem.“

„Kde budete pracovať?“

„Na severe, neďaleko Hanoveru. V tábore Belsen.“

Hľadela na jeho tvár a premýšľala, či počula správne. V hlave sa jej premietali obrázky z novín. Hrôzostrašné scény postáv, pripomínajúcich kostry, ktoré sa sotva živé držia plotov z ostnatého drôtu. „Belsen? Nebol to...“

„Teraz je to tábor pre vysídlené osoby,“ skočil jej do reči. „Je to pre ne hrozné, ale nemajú na výber. Príliš veľa ľudí nemá kam ísť – a tieto tábory sú prázdne. Treba z toho vyťažiť čo najviac.“

Martha sa dívala cez čelné sklo. Stromy a polia sa zliali do jednej rozmazanej zelenej škvrny. Bolo to viac než hrozné. Ako nejaký chorý vtíp. Ľudia zmrzačení vojnou, nútení žiť na mieste, kde tisíce ľudí prišli o život. *Prosím, Bože, nedovoľ, aby som išla na takéto miesto.* Už keď jej tá myšlienka napadla, uvedomila si, ako zbabelo to vyznieva.

„Využíva sa aj veľa iných miest.“ Jeho hlas bol teraz miernejší, akoby sa ju snažil upokojiť. „Armáda obsadila všetky možné miesta – továrne, skautské tábory, dokonca aj zoologickú záhradu v Hamburgu. Hádám budete...“ Odmlčal sa a zatienil si oči rukou. „Ach! Tam je kanál La Manche!“

Natiahla krk, aby zachytila záblesk vody na obzore. Keď nákladné auto hrkotalo dolu kopcom, polia vystriedali domy. Po chvíli už prechádzali okolo jacht a rybárskych lodí.

Ďalej pozdĺž nábrežia kotvili väčšie lode. Zbadala muža, ktorý stál pri prístavnom mostíku a držal v ruke tabuľu s nápisom *UNRRA*, uvedeným čiernymi písmenami.

Chlapík vedľa nej otvoril dvere skôr, ako vodič vypol motor. Podržal jej ich, keď pomaly zostupovala. Kým čakali v rade na kontrolu dokladov, Martha skúmala ľudí vystupujúcich po prístavnom mostíku. Len jedna z osôb bola žena. Marthu zarazilo, ako mlado vyzerá. Lesklé čierne vlasy, zapletené do dlhého vrkoča, za ňou povievali vo vetre. Na nohách mala ponožky a schody brala po dva, akoby sa nevedela dočkať, kedy nastúpi na palubu. Mohla by to byť dcéra jedného z mužov, ktorí sa nalodili? V náborovom inzeráte predsa stálo, že nemajú mať záväzky.

O pol hodiny neskôr bola Martha na palube lode. Zakryla si uši, keď hmlový klaksón ohlásil ich blížiaci sa odchod, a obzrela sa späť na pevninu, ktorú opúšťali, na mesto Newhaven so spleťou malebných domčekov, ktoré sa tak veľmi líšili od mrakodrapov a obytných domov obklopujúcich newyorský prístav. Priala si, aby mohla stráviť v Anglicku viac času, aby mala čas na preskúmanie krajiny, ktorou prechádzali, a na prehliadku Londýna. Možno bude mať niekedy v budúcnosti príležitosť navštíviť ho. Muž v aute hovoril o cestovaní, keď bude mať voľno, o lyžovačke v horách. Bolo však ťažké skĺbiť túto myšlienku s obrazmi Európy v novinách. Nevedela si predstaviť, že by si na kontinente zničenom vojnou mohla dopriať dovolenku.

Cítila, ako sa loď zachvela, keď sa začali vzdalovať od prístaviska. Keď už nedokázala rozoznať ľudí a budovy, odvrátila sa od zábradlia a prezrela si spolucestujúcich. Po mužovi, s ktorým sa rozprávala v aute, ani po žene, vedľa ktorej sedela v lietadle, nebolo ani stopy. Jediná osoba, ktorú spoznala, bola mladá dievčina, ktorú zbadala na prístavnom mostíku. Stála sama v prednej časti lode a hľadela na more. Neďaleko nej postávali hlúčky mužov vo vojenských uniformách, fajčili a rozprávali sa. Vrhali na ňu zvedavé pohľady.

„Zdravím!“ Martha sa otočila a uvidela, že vedľa nej stojí Brit, ktorý jej kontroloval doklady. Díval sa na ňu cez hrubé okuliare v ráme z rohoviny. V ruke držal klipsovú dosku. „Dávam dokopy ľudí, aby vedeli, kde budú, keď sa dostaneme na druhú stranu,“ oznámil jej. „Vy ste v americkej zóne: sektor dvadsaťtri.“ Prstom prešiel po zozname mien pripevnenom na klipsovej doske, potom si zložil okuliare a zatienil si oči pred slnkom, zatiaľ čo si prezeral cestujúcich. „Tá mladá dáma tamto je v tom istom tíme.“ Pozrel sa na dievča s dlhým čiernym vrkočom. „Napadlo mi, že by ste sa mohli zoznámiť.“

„Áno, samozrejme.“ Martha zamierila do prednej časti lode a v jednej ruke zvierala baret, aby jej ho neodfúkol vietor. Neistým krokom minula hlúčky vojakov, vyhýbala sa ich pohľadom. Niektorí z nich na ňu pokrikovali, keď prechádzala okolo, pýtali sa jej na meno, ponúkali jej cigarety. Neobzerala sa.

Keď došla k dievčine, uvedomila si, aká je vysoká – pravdepodobne mala okolo stoosemdesiat centimetrov. Martha musela zvýšiť hlas, aby ju bolo počuť cez hluk motora. „Dobré ráno!“

Pár veľkých sivých očí sa stretol s Marthinými. Bola v nich ostrážitosť a náznak niečoho iného. Niečoho divokého. Bola ako divoká mačka, ktorá sa chystá vyštartovať. Pery mala natreté výrazným odtieňom červeného rúžu, ktorý okamžite rozptýlil detský dojem vyvolaný jej účesom a ponožkami. Natiahla k dievčaťu ruku. „Som Martha Radfordová. Povedali mi, že budeme pracovať spolu.“

Dievčina ju ešte chvíľu pozorovala. „Kitty. Kitty Bloomová.“ Vysunula ruku z vrecka bundy. Jej stisk bol tvrdý ako mužský. „Ste Američanka?“

Martha prikývla. Voľnou rukou si siahla na hlavu a prstami si zastrčila vetrom rozviaty prameň vlasov pod baret. Neistota v hlase dievčaťa v nej vyvolala rozpaky. Bolo pravdepodobné, že jediné Američanky, ktoré toto dievča videlo, boli hollywoodske hviezdy.

„Z New Yorku?“ Kittin prízvuk sa nepodobal na anglické hlasy, ktoré Martha počula vo filmoch. „York“ v jej podaní znelo skôr ako „Jark“.

„Áno, ale vyrastala som v Louisiane.“

Podľa výrazu jej tváre o nej Kitty nikdy nepočula.

„A vy ste odkiaľ?“

„Z Manchestru.“

Martha prikývla. O geografii Anglicka mala len hmlistú predstavu. „Je to ďaleko odtiaľto?“

„Dost' ďaleko,“ odpovedalo dievča. „Cesta sem trvala celú noc. Pre bomby, ktoré zhadzovali na železničné trate, je všetko pomalšie než kedysi.“

„Bombardovali aj vaše mesto?“

Kitty prikývla.

„To muselo byť príšerné.“

Jej jedinou reakciou bolo mierne zovretie pier. Martha premýšľala, koľko rokov mohla mať Kitty, keď sa začala vojna. Bolo by netaktné

spýtať sa na to. Spomenula si, aké to bolo, keď ju považovali za mladšiu, než bol jej skutočný vek: keby sa to stalo teraz, lichotilo by jej to, ale vtedy ju to hnevalo.

„Ste hladná?“ Kitty ukázala hlavou na bielo lemované schodisko, ktoré viedlo do podpalubia. „Dajú sa tam kúpiť sendviče.“

Martha ju nasledovala po kovových schodoch. Od jej posledného jedla ubehlo veľa hodín. Utrpenie z letu ju pripravilo o chuť do jedla a teraz sa jej z pohybu vln opäť dvíhal žalúdok. No možno by jej prospelo, keby sa pokúsila niečo zjesť.

Keď uvidela, čo je v ponuke, rozmyslela si to. Chlieb mal sivastú farbu a na výber boli iba dve náplne – mäso z konzervy alebo rybia pasta. Jediné ďalšie jedlo, ktoré sa predávalo, boli balíčky čohosi, čo sa volalo Bohatý čaj.

„Čo je to?“ Martha vzala jeden balíček a pozrela sa na drobný nápis na zadnej strane. „Keksy,“ odvetila Kitty.

„Je k nim omáčka?“

Kitty na ňu vrhla nechápavý pohľad. „Omáčka? Ku *keksom*?“

„Domnievam sa, že sú to sušienky.“ Martha spoznala hlas muža z nákladného auta. Stál v rade, pár miest za ňou.

„Ach!“ kývla hlavou. Cítila sa hlúpo.

„Sú celkom dobré, keď si ich namočíte do čaju,“ zhodnotila Kitty. Usmiala sa a jej tvár sa úplne zmenila. Mala tie najneobvyklejšie oči – bledosivé dúhovky, takmer fialové, s vonkajším prstencom farby uhlia.

Martha sa cítila ešte hlúpejšie, keď prišla zaplatiť za čaj a sušienky. Žena za pultom sa zamračila na dolárovú bankovku, ktorú jej ponúkla. Marthe ani nenapadlo, že by mohla potrebovať britské peniaze. Jediná zahraničná mena, ktorú mala v peňaženke, boli nemecké ríšske marky.

Kitty vytiahla z vrecka mince a počítala, čo jej zostalo, keď sa za nimi ozval známy hlas. „Dovoľte mi pozvať vás.“

„Ďakujem,“ povedala Martha, keď prišiel k ich stolu s tanierom plným sendvičov. „Môžem vám to vrátiť v nemeckých peniazoch, ak to nevadí?“

Mávol nad jej ponukou rukou. „Nechajte si tie peniaze – budete ich potrebovať. Plat nie je nič, o čom by sa dalo básniť, však?“

„Ďakujem.“ Bola to pravda. Mali dostať stravu a ubytovanie plus štyri doláre týždenne. Lenže ona tú prácu nevzala pre peniaze.

Posadil sa a usmial sa na Marthu. „Nuž,“ prehovoril, „o vás už niečo viem, ale čo táto mladá dáma?“ Skúmavo sa zahľadel na Kitty. „Prečo ste sa pridali k tomuto oddielu?“

„Mohla by som sa vás opýtať to isté.“ Zatvárila sa defenzívne.

„Ach?“ zachrčal. „Asi som bol frustrovaný z toho, že som uviazol na druhej strane rybníka. Príliš starý na to, aby som bojoval proti náckom. Nie však príliš starý na to, aby som pomáhal odstraňovať ten bordel, ktorý po sebe zanechali.“

Kitty sa zatvárila o niečo vlúdnejšie. „Pracovala som v továrni, šila som uniformy. Skúšala som sa pridať k Wrenovcom, ale chceli iba písárky. Ženy do boja nepúšťali.“

„Čoskoro sa dostanete do centra diania,“ poznamenal. „Nebudete síce bojská, ale radšej sa pripravte na nepekný pohľad.“ Zahryzol sa do sendviča a prehltol. „Viete, kam máte namierené?“

„Na juh.“ Kitty sa pozrela na svoj tanier. „Niekde pri Dachau.“

Martha sa zamračila. Bola to pre ňu novinka. Nevšimla si to, keď si prezerala mapu Bavorska vo williamsburskej knižnici.

Ich spoločník kývol na Kitty. „Viete niečo o tom mieste?“

„Áno.“ Odtrhla kúsok chleba a zbadala ružový, škvrnitý plátok mäsa z konzervy pod ním.

Martha jej nevidela do tváre. Nepríjemné pocity však z dievčiny sálali ako zápach spracovaného mäsa v sendviči. Kitty nadhodila názov nemeckého koncentračného tábora ako háčik s návnadou. Martha videla, ako deti v Henry Street Settlement robili podobnú vec: vypustili nejaký malý čriepok informácie o veciach, o ktorých nemali vedieť, aby vás prinútili sondovať hlbšie, aby ste z nich začali vyťahovať príbeh, ktorý vám nechceli prezradiť. Rozmýšľala, čo sa Kitty za tie roky šitia uniformami a vyhýbania sa bombám stalo, že chcela ísť na takéto miesto.